

**PRILAGOJENI PROGRAM DEVETLETNE OSNOVNE ŠOLE Z ENAKOVREDNIM
IZOBRAZBENIM STANDARDOM
ZA GLUHE IN NAGLUŠNE**

SPECIALNO PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI
KOMUNIKACIJA
**(GOVOR, SLOVENSKI ZNAKOVNI JEZIK,
SOCIALNO UČENJE)**

1. razred: 105
2. razred: 70
3. razred: 35
4. razred: 105
5. razred: 35
6. razred: 35
7. razred: 52,5
8. razred: 35
9. razred: 35

AVTORJI:

Specialno pedagoška dejavnost GOVOR:

Burja Tjaša, Center za sluh in govor Maribor
Fifolt Irena, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Končar Majda, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
Likar Ljudmila, Center za korekcijo sluha in govora Portorož
Medved Mihaela, Center za korekcijo sluha in govora Portorož
Štavbar Rožamarija, Center za sluh in govor Maribor

Specialno pedagoška dejavnost SLOVENSKI ZNAKOVNI JEZIK:

Irena Breclj, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Irena Fifolt, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Marjetka Kulovec, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Ljubica Podboršek, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana

Prvo dejavnost za SZJ v zgodovini slovenske surdopedagogike je skupina avtoric samostojno sestavila in oblikovala.

OPREDELITEV SPECIALNO PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI KOMUNIKACIJA

Specialno pedagoška dejavnost - komunikacija je v prilagojenem predmetniku za gluhe in naglušne učence opredeljen kot del specialno pedagoške vzgoje, izobraževanja in usposabljanja.

KOMUNIKACIJA je temeljnega pomena za gluhe in naglušne učence, ki imajo zaradi izgube sluha različno razvite kognitivne, konativne, intelektualne, motorične, socialne, emocionalne sposobnosti in oteženo sprejemanje in sporočanje, zato je komunikacija tisti **PODPORNI PREDMET**, ki omogoča gluhemu in naglušnemu učencu aktivno sodelovanje – komunikacijo v učno vzgojnem procesu in v socialnem okolju.

Osebnostni in socialni razvoj gluhih in naglušnih učencev poteka po enakih zakonitostih kot pri slišočih, stopnje razvoja so enake, učenci pa jih zaradi manj uspešne zgodnje komunikacije v družini in domačem okolju dosežejo s precejšnim časovnim zamikom. Izguba sluha vpliva na razvoj zaznavanja, motorike, koordinacije, organizacije in orientacije, pomnenja, oblikovanja pojmov, mišljenja ter razvoj vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti: poslušanje in branje ter govor in pisanje, zato prihaja do zaostanka v razvoju gluhega oz. naglušnega učenca na vzgojno-izobraževalnem in socialnem področju. Pomanjkljiva komunikacija pogosto povzroča motnje pozornosti in koncentracije ter spremenjene čustvene in vedenjske odzivnosti. In tako gluhemu, naglušnemu učencu otežuje razumevanje sebe in sveta kljub normalno razvitim intelektualnim sposobnostim.

Gluhi in naglušni učenci se razlikujejo med seboj po vrsti in stopnji izgube sluha, času izgube sluha, začetku usposabljanja in različnih metodah pridobivanja sporazumevalnih dejavnosti (slušna in govorna rehabilitacija; učenje slovenskega znakovnega jezika). Na področju verbalne komunikacije gluhi napredujejo počasneje, drugače in vedno nekoliko zaostajajo v primerjavi s slišočimi. Zato so velike razlike v načinih in nivojih komunikacije kot tudi razlike v doseženih stopnjah razvoja na kognitivnem in konativnem področju .

Cilji, vsebine in dejavnosti komunikacija bodo gluhim in naglušnim učencem omogočali učenje in urjenje tiste komunikacijske poti, ki je glede na njihove sposobnosti in spretnosti zanje najbolj ustrezna (poslušanje, glasovni govor, odgledovanje, branje, pisanje, prstna abeceda, mimika, pantomima, neverbalna komunikacija, slovenski znakovni jezik..) in tako vzpodbujali, razvijali, učili in urili otrokove kognitivne, konativne, telesno gibalne ter socialne spretnosti, ki jih bodo znali uporabiti v različnih življenjskih situacijah in s tem blažili posledice izgube sluha.

Zaradi razlik med gluхими in naglušnimi učenci v načinih in nivoju komunikacije, razvojnih sposobnosti, drugih sposobnosti in spretnosti je potreben predmet komunikacija, ki zajema področji:

- govor
- slovenski znakovni jezik.

Z izbranimi cilji, vsebinami, dejavnostmi in metodami dela ob upoštevanju specialno didaktičnih principov, program predmeta komunikacija prispeva k celostnemu razvoju učenca ter mu tako omogoča uspešno vključevanje v vzgojno-izobraževalni proces in socialno okolje. Prav to narekuje izvajanje vsebin predmeta v konkretnih in kadar to ni mogoče, v simuliranih življenjskih situacijah. Uresničevanje ciljev predmeta pa učitelji načrtujejo individualizirano za vsakega učenca posebej in niso časovno opredeljeni, ampak so vezani le na individualno

stopnjo razvoja komunikacijskih sposobnosti učenca. Predmet komunikacija zato ne vsebuje standardov znanja.

SPLOŠNI CILJI DEJAVNOSTI KOMUNIKACIJA

1. Učenci si pridobivajo pozitivni čustveni in razumski odnos do komunikacije. Začenjajo se zavedati, da se komunikacija gluhih in naglušnih razlikuje od slišočih v uporabi različnih komunikacijskih poti za sprejemanje in sporočanje. Učenci spoznavajo, da za komunikacijo s slišočimi potrebujejo najrazličnejše strategije, večjo notranjo motivacijo, strokovno pomoč in daljši čas urjenja. Učenci se usposablajo v komunikaciji, ki je za posameznika najustreznejša (poslušanje, verbalni govor, slovenski znakovni jezik, odgledovanje, pisanje, branje ...) in jim omogoča uspešnejše izražanje in vključevanje na vseh življenjskih področjih ter strpnost do drugačnosti v komunikaciji. Učenci se zavedajo, da so različni načini komunikacije za gluhe in naglušne v naši državi priznani in enakovredni.
2. Učenci razvijajo pripravljenost za sprejemanje in sporočanje, pridobivajo samozaupanje in pogum ter spretnosti in znanja za izražanje svojih misli, čustev, želja, potreb, izkušenj, domišljije in ustvarjalnosti. Učenci se zavedajo, da je za boljše vključevanje v socialno sredino, večjo emocionalno stabilnost in pozitivno samopodobo pomembnejše sporazumevanje med ljudmi v različnih življenjskih situacijah kot način, ki ga posameznik glede na njegove individualne sposobnosti uporablja.
3. Učenci razvijajo sposobnosti, ki so potrebne za razvoj poslušanja, govora ali slovenskega znakovnega jezika. Govor razvijajo po naravni poti in sledijo njegovim razvojnim zakonitostim. Temelj govornega razvoja predstavlja proces zaznavanja zvokov, glasov, njihovo slušno razlikovanje in proces od spontanega oglašanja do glasovnega govora. Na različne načine pridobivajo znanja in predstave o predmetih in pojavih, ki jih neposredno obkrožajo. Temelj slovenskega znakovnega jezika pa predstavlja kretnja. Učenci razvijajo sposobnosti vzpostavljanja očesnega stika, zaznavanja, razlikovanja in posnemanja kretenj ter preko tega pridobivajo znanja in predstave o predmetih in pojavih, ki jih neposredno obkrožajo.
4. Učenci spoznavajo, da se učijo s celim telesom, zato skrbijo za splošno zdravje in pozitiven odnos do lastnega telesa ter razvijajo veselje in potrebo po gibanju. Naučijo se pravilnega dihanja in harmonije telesa. Skozi gibanje razvijajo senzorično in senzomotorično integracijo, notranjo in zunanjo orientacijo, urijo koordinacijo gibanja, grobo in fino motoriko. Razvijajo glasbeni in govorni ritem in druge prozodijske elemente (intonacija, napetost, čas in aktivni odmor ter jakost), ki so nosilci govora z vidika artikulacije in percepcije govora - procesov sprejemanja in sporočanja, ter preko poslušanja in občutenja ritma svojega telesa, zvoka iz okolja in glasbe razvijajo slušno pozornost, sposobnost slušnega razlikovanja, posnemanja ritma, tempa in višine govora, samo govorno izražanje ter urijo organizacijo v času in prostoru in s tem izboljšujejo kvaliteto odzivnosti, izraznosti in doživljanja.
5. Učenci glede na njihove individualne sposobnosti komunikacije urijo spretnosti, ki so potrebne, da bodo sprva spontano in preko igre, nato pa tudi vodeno in sistematično vstopali v samostojno branje in pisanje. Branje je kompleksna psihična aktivnost. Zaradi okrnjenega slušnega kanala gluhih, naglušnih je pomanjkljiva fonološka predstava besed in posredno slab besedni spomin, zato je zanje pot do dobrega branja dolgotrajna in še

posebno težavna. Za uspešen začetek in potek opismenjevanja so pomembne tudi nejezikovne aktivnosti, kot so zavedanje lastnega telesa, koordinacija oko – roka, dvo in tridimenzionalno zaznavanje, slušno zavedanje in sposobnost dekodiranja- prepoznavanja besed, slednja pomembno vpliva na razumevanje prebranega in sposobnost črkovanja (glaskovanja). Za prepoznavanje besed se mora najprej naučiti razčleniti grafično informacijo, ki je v obliki tiskane besede in spoznati pomen te besede. Za razumevanje besedila na višji ravni pa mora obvladati (sintakso) skladnjo in imeti semantične sposobnosti. To učencu omogoča, da iz posameznih besed prepozna pomen stavkov in večjih celot besedila. Na potek opismenjevanja vplivata dva osnovna miselna procesa: vidni in glasovni proces, ki zajemata glasovno razčlenitev, glasovno razločevanje, asociativna zveza glas-črka in združevanje glasov. Tu si gluhi pomagajo bolj po vidni poti in so potrebne intenzivne vaje za razvijanje zaznavanja, vidnega in slušnega razločevanja, širjenje vidnega polja, različne metode in tehnike za izboljšanje razumevanja branja, vaje za koncentracijo pri branju, razvijanje kognitivnih dejavnikov (splošne in specialne sposobnosti), razvijanje interesa in motivacije za branje. Nekateri učenci pa je potrebno uriti v spretnostih potrebnih za vodeno in sistematično ter šele kasneje spontano samostojno branje in pisanje. Tudi za gluhega in naglušnega otroka je pomembno, da se pri začetnem branju ne osredotočimo le na tehniko branja, temveč da otroku že od začetka omogočimo, da pridobljene spretnosti lahko uporablja v prijetne in koristne namene. Zaostanek v govornem razvoju gluhega, naglušnega otroka nas ne sme zanesti saj s hitenjem ne bomo prej dosegli zastavljenih ciljev. Pri tem upoštevamo njihov način komunikacije.

6. Učenci bogatijo svoj pojmovni svet ter širijo besedišče v povezavi in v podporo vsebinam ostalih predmetnih področij.
7. Učenci se najprej usposablajo za komunikacijo v knjižnem jeziku. Učenci, ki so slušno in govorno rehabilitirani začnejo spontano uporabljati neknjižni jezik oz. jezik okolja kasneje v odvisnosti od svojih individualnih sposobnosti. Učenci, ki se sporazumevajo s kretnjo (npr. naravno, družinsko), ki označuje neknjižni jezik, v šoli prav tako začnejo uporabljati knjižni jezik s pomočjo slovenskega znakovnega jezika.
8. Učence pripravljamo na razmišljajoče sprejemanje in sporočanje neumetnostnih in umetnostnih besedil s posebnim poudarkom na vseh štirih sporazumevalnih dejavnostih (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje). V povezavi s situacijskim govorom urimo razumevanje temeljnih vrednot v besedilu ter jih usposabljam za uresničevanje ostalih ciljev vezanih na neumetnostna in umetnostna besedila pri pouku slovenščine. Učence pripravljamo na lažje sprejemanje in sporočanje vsebin v učnih načrtih za druge predmete.
9. Učence usposabljam za lažje sprejemanje neumetnostnih besedil, razčlenjevanje besedil (pomensko, pragmatično, vrednotenjsko, izrazno), jezikovno razčlemba in tvorjenje neumetnostnih besedil.
10. Učence urimo v uporabi vsebinskih strategij (konkretizacija, literarna oseba, zgodba, tema, struktura in perspektiva) s ciljem razvijanja sposobnosti sporazumevanja, ki so pomembne za lažje pridobivanje in razumevanje umetnostnih besedil.

Glede na slušne in govorne sposobnosti učencev bo potrebno izbrati ustrezen način komunikacije za posameznega učenca, zato v predmetu komunikacija v nadaljevanju

načrtujemo cilje, vsebine, dejavnosti in specialno didaktična priporočila na dveh predmetnih področjih:

➤ **Dejavnost Govor -**

s cilji, vsebinami in dejavnostmi bo učenec pri tem predmetu razvijal sposobnosti govorne komunikacije ali

➤ **Dejavnost Slovenski znakovni jezik -**

s cilji, vsebinami in dejavnostmi predmeta Slovenski znakovni jezik pa bo lahko učenec razvijal spretnosti komunikacije s kretnjo.

Specialno pedagoška dejavnost: GOVOR

OPREDELITEV

GOVOR izhaja iz De Saussirjevega ločevanja govora in jezika ter upošteva poznejša raziskovanja obeh predmetov do psiholingvistike in psihoakustike. Govor z vsemi sestavinami in strukturalno organiziranostjo gluhemu otroku posredujemo kot komunikacijski sistem, ki je osnova materinemu jeziku.

Gluhega učenca s povprečnimi intelektualnimi sposobnostmi je mogoče s sistematično zgodnjo rehabilitacijo dobro govorno (fonacijsko in artikulacijsko) usposobiti. Pri gluhih ali naglušnih učencih z večvrstnimi motnjami pa se ob razvijanju govornih struktur pojavljajo različne zavore, ki se kažejo kot npr. motnje v fonacijskem ritmiziranju, v motorično-izgovornem povezovanju na slušnem oz. vizualnem sprejemanju besednega gradiva, motnje pri obvladanju kombinacije besed, motnje pri izboru besed....

Govora se ne samo učimo, ga tudi doživljamo, ga oblikujemo in govor oblikuje nas, zato ob pripravljenem vizualnem in besednem gradivu ne zamudimo nobene spontane situacije, ki prinaša doživetje ali spoznanje za ubeseditev.

Za uspešen razvoj glasov govora oz. jezika mora otrok osvojiti najprej osnovne elemente govora: krik (jok, smeh, kihanje, kašljanje), prozodijo (barva glasu, tempo, napetost, premor, ritem, intonacija, jakost) in distinkcijo (zvočnost, nezvočnost, okluzivnost, frikativnost, vokalnost, nazalnost, dentalnost in labialnost). Naš cilj je razvijanje spontanega govornega izražanja in ne mehanično naučenega, zato je naša naloga, da s harmonično koordinacijo vseh funkcij (od gibanja v ritmu, oglašanja, zaznavanja, spomina, komunikacije in usvajanja elementov govora), omogočimo, da začuti potrebo in željo po komunikaciji. Začenjamo s proprioceptivnimi, vestibularnimi vajami, ki obudijo mišično aktivnost, nadaljujemo z vajami za osveščanje lastnega telesa in tako pripravljamo osnovo za percepcijo osnovnih vsebin na osnovi lastnih izkušenj. Tako povezujemo akustični in motorni spomin in pomagamo otroku, da si lažje zapomni in jih ponovno uporabi v podobnih situacijah. Akustični spomin smo mu omogočili z ustreznim izborom optimalnih frekvenc s pomočjo elektroakustične aparature (suvag I., suvag II in kombinacija slušalk in vibratorja, vibratorna deska). Ustvarimo spontano oglašanje, fonacijsko in artikulacijsko bazo, sprejemanje, sporočanje ter dobro poslušanje z ustreznimi elektroakustičnimi pripomočki.

Govor pa spodbujamo tudi z globalnim pristopom po avdio–vizualni–globalno–strukturalni metodi (AVGS), pri kateri s poslušanjem izhajamo iz konkretnih življenjskih situacij in tako upoštevamo pomembno povezanost med situacijo in kontekstom, besednim pomenom, sliko, skupino besed, besednimi sklopi, pomenom in zvokom.

Osrednje govorno dejanje, ki tako izhaja iz spontane življenjske situacije, v nadaljevanju urimo z različnimi specialno didaktičnimi oblikami dela ter učno tehnologijo, ki izziva govorno doživljanje in upošteva globalno govorno sodelovanje in oblikovanje pomenov s slušnim utrjevanjem. Pri tem učencu glede na njegove pridobljene komunikacijske sposobnosti nudimo dovolj priložnosti in časa za ponavljanje, utrjevanje ter širjenje vsebin ob upoštevanju specialno didaktičnih načel.

SPLOŠNI CILJI DEJAVNOSTI

Poleg splošnih ciljev naštetih v opredelitvi dejavnosti komunikacija na področju govora sledimo še naslednjim ciljem:

- učenci razvijajo in urijo grobo in fino motoriko, motoriko govoril, psihomotoriko, senzomotoriko, spaciocepcijo, propriocepcijo, notranjo in zunanjo orientacijo, ravnotežje, dihanje in ritem,
- učenci si urijo slušno pozornost, zaznavanje, razlikovanje, analizo in sintezo, ter spomin glasov govorno jezikovnih struktur,
- učenci se navajajo na poslušanje, razumevanje in sporočanje s pomočjo različnih elektroakustičnih pripomočkov (Vibratorna deska, vibratorni stol, SUVAG - I, SUVAG II, SUVAG – LINGUA z ustreznimi priključki – slušalke, vibrator, individualni slušni aparat, FM sistem za boljšo komunikacijo, kohlerni implant
- učenci se urijo v poslušanju - sprejemanju in sporočanju s pomočjo različnih elektroakustičnih pripomočkov,
- učenci s poslušanjem razvijajo slušne in lingvistične slike,
- učenci razvijajo razumevanje ustnih in pisnih verbalnih, neverbalnih in paraverbalnih sporočil,
- učenci razvijajo posredovanje ustnih in pisnih, verbalnih, neverbalnih in paraverbalnih sporočil,
- učenci širijo besedišče, pri tem pa upoštevajo frekventnost uporabe besednih vrst v slovenskem jeziku (samostalnik, glagol, pridevnik, prislov, zaimek, predlog, veznik, medmet števnik)
- učenci razvijajo in oblikujejo pozitivne in družbeno sprejemljive govorne vzorce oz. komunikacijo,
- učenci urijo bralne in napisovalne spretnosti,
- učenci razvija željo in pozitiven odnos do komunikacije.

SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Razčlenjene funkcionalne cilje predmeta Govor uresničujemo s predlaganimi dejavnostmi ob upoštevanju specialno-didaktičnih načel, organizacije dela, specialno-didaktičnih metod, ustreznih učnih in rehabilitacijskih tehnologij na vsebinah določenih v individualiziranem programu dela za posameznega učenca. Vsebine učitelj načrtuje v okviru vsebin učnih načrtov posameznih predmetov razreda v katerega je vključen učenec.

MEDPREDMETNE POVEZAVE

GOVOR je podporna dejavnost vsem ostalim predmetom in predmetnim področjem po predmetniku osnovne šole.

Cilje dejavnosti govor uresničujemo na njihovih vsebinah in dejavnostih in s tem vplivamo na učinkovitejše pridobivanje znanj. Cilji predmeta Govor dopolnjujejo predvsem cilje slovenščine, ker gluhi in naglušni učenci težje in počasneje razvijajo govorno-jezikovno komunikacijo in bi ne mogli doseči minimalnega standarda znanja brez te podpore. Za ostale predmete je predmet Govor podporni predmet predvsem v smislu pridobivanja novih pojmov ter širjenja besedišča, kar bo prispevalo k lažjemu sodelovanju pri pouku in pridobivanju novih znanj.

GOVOR - GLASBENA VZGOJA

Nekateri splošni cilji predmeta govor in predmeta glasbena vzgoja, ki zajema poleg ciljev, vsebin in dejavnosti glasbene vzgoje še cilje, vsebine in dejavnosti gibalno-govornih in

glasbeno-govornih stimulacij so enaki. Vidi se jasna povezanost in odvisnost elementov glasbene in gibalno-govorne stimulacije in glasovnih vaj z vsebino in sestavinami govora ter z elementi jezikovnega sistema. Razlikujejo se le v operacionalizaciji. Pri predmetu govor se odražajo intenzivneje v urjenju in širjenju pojmovnega sveta, besedišča ter gradnji struktur jezika, pri glasbeni vzgoji pa so usmerjeni v urjenje ritma, tempa, intonacije, melodije, jakosti, premor, napetosti, gibov, mimike.

GOVOR - RAČUNALNIŠTVO

Računalnik je za gluhega, naglušnega učenca pomemben pripomoček v procesu opismenjevanja in komunikacije z okolico ter tako tudi sodelovanja v učno vzgojnem procesu. Gluhi, naglušni učenci potrebujejo veliko urjenja v vseh spretnostih in uporabi vseh informacijskih poti (kanalov, ki so predpogoj za uspešno ustno in pisno sprejemanje in sporočanje informacij). V procesu urjenja jim omogoča emocionalno in socialno varnost, saj niso v vsakem trenutku izpostavljeni javnemu neuspehu zaradi težave, ki jo imajo in je tako tudi izjemno motivacijsko sredstvo. Računalnik omogoča učencem pravilne zapise, jih opozarja na napačne zapise besed, razvija ustvarjalnost in omogoča estetske izdelke in tako tudi lažje delo doma. Pomembno vlogo ima tudi pri preverjanju in ocenjevanju znanja.

OPERATIVNI FUNKCIONALNI CILJI PREDMETA

Učenci:

- se urijo v zaznavanju zvoka in njegovih kvalitet (ritem, tempo, intonacija, premor, višina, barva...) z akustičnimi pomagali,
- razvijajo in se urijo v zaznavanju in prepoznavanju glasov, besed, povedi (poslušajo/odgledujejo),
- razvijajo govorno – jezikovne strukture,
- razumejo navodila, jim sledijo in jih izvršujejo,
- učijo se uporabljati vprašalnice, pravilno odgovarjajo na vprašanja,
- poslušajo/odgledujejo, razumejo in zapišejo obravnavano vsebino po vprašanjih,
- opazujejo in opisujejo osebe, živali, rastline in predmete,
- opisujejo dogodke,
- urijo se v izražanju čustvenega odnosa do oseb, predmetov in okolja,
- urijo bralne sposobnosti,
- spoznavajo in uporabljajo pisni jezik,
- širijo besedišče,
- urijo sposobnost komunikacije.

RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH CILJEV

1. Učenci se urijo v zaznavanju zvoka in njegovih kvalitet

CILJI	DEJAVNOSTI
1. vzpostavijo prístni kontakt s pomočjo neverbalne komunikacije (očesni kontakt),2. razvijajo slušno pozornost in spontano oglašanje,3. razvijajo sposobnost za zaznavo lastnega glasu,4. razlikujejo prisotnost/odsotnost zvoka,5. poslušajo različne zvoke,6. razvijajo sposobnost posnemanja gibanja, ritma, zvoka,7. razvijajo razumevanje situacij in vzročno posledičnih zvez,8. razvijajo sposobnost vživljanja v različna čustvena stanja,9. razvijajo sposobnost posnemanja posameznih čustvenih stanj,10. urijo se v igri »kot bi bil«11. posnemanje dogodka, dejavnosti iz življenja,12. rišejo doživeto vsebino, dramatizirajo doživeto vsebino.	- igre posnemanja z glasom in gibom,- igre poslušanja,- igre iskanja izvora zvoka,- gibalno – ritmične igre,- igre vlog;

2. učenci razvijajo in se urijo v zaznavanju in razločevanju glasov, besed in povedi (poslušajo /odgledujejo)

CILJI	DEJAVNOSTI
2.1 vadijo razločevanje glasov: - v dvojicah (ali sta glasova enaka?)- nizov glasov (kolikokrat boš slišal glas A?)- določenega glasu v besedi (prvi, zadnji, srednji);2.2 orientirajo se: - v ritmični strukturi stavka,- v številu zlogov, besed,- v dolžini stavka,- v besednem in stavčnem akcentu,- v intonaciji;2.3 prepoznavajo besede na osnovi števila zlogov dane besede; razvijajo sposobnost ločevanja enostavnih fonetskih struktur od sestavljenih.	- različne gibalne, slušne, govorne igre, vaje,- izštevanke, lažji pregovori, uganke,- besede rišemo, nastavljamo s stavnico ali pišemo,- dialogi,- glasbene stimulacije,- igre z glasbili;-enosmerna komunikacija

3. učenci razvijajo govorno – jezikovne strukture

CILJI	DEJAVNOSTI
3.1 razumejo in izgovarjajo eno-, dvo- in večzložne besede, ki prevzamejo vlogo osebkov in povedk, 3.2 razvijajo govor po pravilih jezikovnega sistema: - razvijajo in urijo posamezne sklope glasov in besed za označevanje pojmov in razumevanje le-teh, - razvijajo enostavne stavčne zgradbe (z osebkom, povedkom, predmetom, prislovnimi določili) – v trdilni, nikalni in vprašalni obliki; 3.3 urijo se v izražanju glagolskega naklona v najbolj enostavnih oblikah izražanja: - samo z velelnikom (npr. Sedi!), - z velelnikom in osebkom (Ti sedi!), - z velelnikom, osebkom in predmetom (Peter, prinesi jabolko!); 3.4 urijo se v rabi predlogov v funkciji, 3.5 seznanjajo se (v funkciji): - z rabo svojilnih zaimkov v vseh številih, - s sedanjim, preteklim in prihodnjim časom, - s pridevniškimi besedami, 3.6 razvijajo in osvajajo dvostavno poved: - osvojijo sposobnost povezovanja: enostavna vezalna priredja, nasprotovanja, ločevanja, vzročno utemeljevanje dejstva, - znajo predvideti dejanje in izraziti posledico;	- uporaba: avdio – vizualne – globalno– strukturalne metode (AVGS),= diafilmi, diapozitivi, fotografije, slike, - dialogov, - iger s predlogi, - didaktičnih iger - jezikovnih struktur; - dopolnjevanje nedokončanih povedi - dvosmerna komunikacija

4. učenci razumejo navodila, jim sledijo in jih izvršujejo

CILJI	DEJAVNOSTI
4.1 razumejo in izvršujejo navodila – od enostavnih do sestavljenih;	- navodila v razredu, - navodila za orientacijo na telesu učenca, -navodila, ki jih učenec izpolni z mimiko, -navodila za izražanje razmerja v besednih zvezah (npr. s predlogi), -navodila za igro;

5. učenci se učijo uporabljati vprašalnice, pravilno uporabljati (menjavati) besedni red pri odgovorih

CILJI	DEJAVNOSTI
5.1 z vprašanji (vprašalnicami in vprašalnimi povedmi) utrjujejo razumevanje besedila in zastavljenih vprašanj, 5.2 v odgovoru širijo glagolski in samostalniški del stavka – smiselni odgovor: - z glasom (onomatopeja), - smiselni odgovor z eno besedo, - pravilno oblikovana poved s pravilnim besednim redom, ki izhaja iz vprašalne povedi ali vprašalnice;	- križanke, - kvizi, -vprašujemo – odgovarjamo, - kako kdaj rečemo, - kaj je/ni kaj - kakšen je/ni kdo - kakšen je začetek, - kakšen konec, - uganke

6. učenci poslušajo/odgledujejo, razumejo in pišejo obravnavano vsebino

CILJI	DEJAVNOSTI
6.1 s pomočjo avdio – vizualne- globalno – strukturalne metode (AVGS) poslušajo, razumejo in pišejo obravnavano vsebino potem, ko jo govorno osvojijo, 6.2 v konkretni situaciji ali ob sliki razvijajo poslušanje/odgledovanje, razumevanje, branje in pisanje 6.3 ugotavljanje bistva odgledanega slišane/ sporočila	- AVGS - igra: Poslušaj – nariši!, - poslušaj – naredi!, -dopolnjevanje povedi, - slikovni narek, - oblikujmo besedni vzorec

7. učenci opazujejo, opisujejo osebe, živali, rastline, predmete (konkretne, fotografije, slike) ter ob govoru razvijajo zmožnost logičnega mišljenja

CILJI	DEJAVNOSTI
7.1 poimenujejo konkretno osebo, žival, rastlino ali predmet, 7.2 ugotavljajo njihovo število/količino, 7.3 vadijo izražanje količine z glavnimi števnikami oz. prislovi mere (malo/veliko), 7.4 primerjajo njihove lastnosti (skupne, razlike), 7.5 ugotavljajo njihov položaj , 7.6 opazujejo njihovo gibanje/premikanje;	- opis izgleda, značaja ali lastnosti osebe... - iskanje para, - igre skrivanja, - igre ugibanja, - igra: Detektiv – opis oseb, - igra: Oglas – izgubljeni predmeti;

8. učenci opisujejo konkretni dogodek oz. sliko konkretnega dogodka

CILJI	DEJAVNOSTI
8.1 z gibanjem, glasom ali besedno/stavčno izrazijo svoja doživljanja ali doživljanja udeležencev dogodka, 8.2 povedo, katero dejanje se dogaja med njihovim govorjenjem, katero se je zgodilo pred in katero se bo zgodilo po njem, 8.3 določijo zaporedje dejanj (najprej/potem/nazadnje oz. z veznikom ko);	- situacijske igre, - dramatizacija, - pantomima, - opis,

9. učenci se urijo v izražanju čustvenega odnosa do oseb, predmetov in okolja

CILJI	DEJAVNOSTI
9.1 z risbo, pantomimo, dramatizacijo, govorom, pisanjem vzpodbujamo k opazovanju in čustvenem izražanju, 9.2 spoznavajo in uporabljajo besede, ki zaznamujejo čustva (pozitivna in negativna)	- družina, prijatelji, sošolci, - domači ljubljenci - junaki iz knjig, filmov, - predmeti iz bližnjega okolja,

10. učenci urijo bralne sposobnosti

CILJI	DEJAVNOSTI
10.1 »berejo« naslikane oz. enopovedne tiskane piktograme, 10.2 vadijo vezavo glasov v daljše enote, berejo tekoče in pravilno, 10.3 vsako besedilo preberejo večkrat, 10.4 ob slikah / ilustracijah sledijo govorjenemu /glasno branemu besedilu;	- urjenje tehnike branja, - razvijanje besedišča, - urejanje besed v besedne skupine, - branje besed v kvadratu (kot križanka, igra »boogle«);

11. učenci spoznavajo in uporabljajo pisni jezik

CILJI	DEJAVNOSTI
11.1 učijo se pomene posameznih besed in dogovorjenih znakov, 11.2 po govorno obdelani temi/besedilu/pesmi pišejo ključne besede, samonarek, 11.3 ob pisanju nareka krepijo neposredno slušno pomnenje, 11.4 naučijo se vzpostaviti odnos med pisano besedo kot celoto in njenim pomenom, 11.5 s pomočjo mobilnih telefonov pošiljajo pisna sporočila;	- pišemo s telesi, - piktografska ritmika - dopolnjevanje manjkajočih besed, - popravljanje napak, - povej – napiši!, - pisanje zgodbe, - miselni vzorci, - izpolnjevanje vprašalnika, obrazcev...

12. učenci širijo besedišče

CILJI	DEJAVNOSTI
12.1 bogatijo si besedni zaklad: - besedam iščejo protipomenke, sopomenke, nadpomenke in podpomenke, - iščejo besedne družine, - iščejo besede, ki jih družijo tema (žoga, nogomet, igrišče, tek...), - tvorijo ženski par moškemu, 12.2 po analogiji tvorijo: - pridevniške izpeljanke iz samostalnika, - samostalniške izpeljanke iz glagola, 12.3 tvorijo nove besede, rime 12.4 delajo si slovarček novih besed;	- križanke, - uganke, - iskanje proti-, so-, nad- in podpomenk ter besednih družin - končaj zgodbo!, - nadaljuj zgodbo!, - začni zgodbo!, - pantomima - dramatizacija - besedotvorje

13. urijo sposobnost komunikacije

CILJI	DEJAVNOSTI
- se predstavijo, opišejo sebe, sošolca, različne predmete, dogodke, okolico, rastline, živali ipd.v dialogu, skupinskem razgovoru, monologu; - vadijo uporabo ustreznih odgovorov oseb, vikanje, tikanje, vljudnostne izraze ter ustrezne pozdrave: 13.2 zaigrajo različne življenjske situacije: - pogovarjajo se o vsakdanjih situacijah,	- vadijo predstavljanje: - pogovor ob fotografiji, sliki... - igranje vlog (ob dogodku, filmu, sliki,)

- razvijajo domišljijo, - vadijo pogovor po telefonu – mobitel, izražanje prošnje, zahvale, vljudnostne fraze; 13.3 pripovedujejo s pomočjo/samostojno: - pravljice - krajše, preproste zgodbe, basni... ob slikah, diapozitivih skupinsko ali posamezno, - uporabljajo enostavčne, kasneje večstavčne povedi; - svojo pripoved podkrepijo z mimiko, intonacijo, kretnjami rok, celega telesa, sliko, napisom... aktivno sodelujejo pri pogovoru o vsakdanjem življenju in dogodkih: - sporočajo o tem kaj se jim je zanimivega zgodilo; 13.5 upoštevajo osnovna pravila za dobro komunikacijo: - spoznavajo, da so del skupine, - naučijo se prilagajati, upoštevati potrebe, želje drugih, - učijo se prisluhni drugim; uporabljajo ustrezne računalniške programe: - s pomočjo internetnih povezav komunicirajo s sovrstniki;	- obisk trgovine, zdravnika, pekarn... - igra: Živali sprašujejo - igra: Rastline so spregovorile... - pripovedovanje pravljice, zgodbe, basni... - pogovor - vprašanja, odgovori, - dialog, monolog, - dramatizacija; - govorne igre, - delo na računalnikih (internet)

PREDLAGANE UČNE VSEBINE

Učne vsebine izhajajo iz konkretnega življenjskega okolja učencev (dom, šola, vsakodnevno življenje...) in se po jezikovni zahtevnosti širijo v koncentričnih krogih. So temeljne za uspešno komunikacijo.

UČNE VSEBINE v 1. triletju	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE, BESEDIŠČE, STRUKTURE
V šoli – razred, šolske potrebščine, urnik Dom in družina – člani družine, prijatelji, hiša, stanovanje, stanovanjska oprema Prazniki – rojstni dan, božič Jedi in pijače Vsakodnevno življenje – čas (ure, dnevi, meseci, letni časi)	- predstaviti se - nekoga predstaviti - prositi za nekaj - zahvaliti se - pozdraviti in reagirati na pozdrav - posloviti se - vprašati po telefonski številki in na vprašanje odgovoriti - vprašati po starosti, uri, dnevih v tednu, mesecih, letnih časih in na vprašanje odgovoriti - sprejeti voščilo in se zanj zahvaliti - nekaj ponuditi, ponudbo sprejeti (se zahvaliti) ali zavrniti - izraziti zadovoljstvo in nezadovoljstvo - telefonirati (poklicati, javiti se, voditi preprost pogovor in zaključiti pogovor) - izražati zanimanje za nekaj in navduševati se nad nečim

Zdravje – deli telesa Mi in okolje (vreme, živali, življenski prostori) Pesmi, igrice, preproste uganke, rime	Strukture GLAGOL*: - SED. Č. MODALNI GLAGOLI (želim, hočem, moram, smem) ŠTEVILA DO 1000 * Učenci spoznavajo strukture jezika zgolj informativno (prepoznavanje) Besedišče je ozko vezano na učne vsebine. Strukture: Na tej stopnji učenja jezika učenci spoznavajo in doživljajo jezikovna sredstva kot celoto, zato je kognitivno učenje slovnice neumestno in nepotrebno. Določene slovnične strukture se pojavljajo spontano v danih učnih vsebinah.

UČNE VSEBINE v 2. triletju	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE, BESEDIŠČE, STRUKTURE
Družina in prosti čas: člani družine, prijatelji, konjički Dom – hiša, stanovanje, vsakodnevna opravila Jedi in pijače- obroki hrane, priprava hrane Oblačila in obutev Čas – koledar, prazniki, deli dneva, letni časi Telo in zdravje – deli telesa, bolezni, osebna higiena, zdrava prehrana Mesto in podeželje –javne zgradbe, promet Nakupovanje – oddelki v trgovski hiši, kvaliteta, cena, žepnina Naravno okolje – živali, skrb za okolje	-vzpostaviti socialne stike (nekoga pozdraviti, ga nagovoriti, predstaviti se, nekoga predstaviti) -opravičiti se -vprašati po počutju in na vprašanje odgovoriti -vprašati po ceni in na vprašanje odgovoriti -vprašati po konjičkih in aktivnostih v prostem času in na vprašanje odgovoriti -prositi za mnenje in izraziti mnenje -nekaj predlagati, predlog sprejeti ali zavrniti -opisovati vsakodnevna opravila - vprašati za mnenje in na vprašanje odgovoriti - izraziti (ne)zanimanje - vprašati po pogostnosti in trajanju dejanj ter na vprašanje odgovoriti - vpraševati po informacijah (kraj, smer) in na vprašanja odgovoriti - izražati želje - ugovarjati, reagirati na ugovor in ga utemeljiti Besedišče je ozko vezano na učne vsebine. Strukture Glagol: -sed. č. -pret. č- -prih. č. - velelnik Samostalnik - spol. število, sklon

Stanovanje – oprema, hišna opravila Prosti čas – šport, različne aktivnosti v prostem času, konjički Pesmi, kratke zgodbe, igrice, šale	Pridevniki Zaimki Predlogi -vprašalnice (Kdo? Kaj? Kje? Kam? Kdaj? Kako?) Števila do 1.000.000 Glavni in vrstilni števnik Prosti stavek, poved - odvisniki

UČNE VSEBINE v 3. triletju	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE, BESEDIŠČE, STRUKTURE
Slovenija - moja domovina Storitvene dejavnosti – pošta, telefon Delo in poklic Osebni podatki – država, narodnost, jezik Mi in okolje – vreme, narava, varstvo okolja Svet včeraj, danes in jutri Potovanje – prometna sredstva, spoznavanje značilnosti tujih krajev Medčloveški odnosi Sredstva obveščanja – časopis, revije Nezgode in okvare Zdravje – prehrana, šport Varstvo okolja	- telefonirati (poklicati, se predstaviti, javiti, voditi in končati pogovor) - vprašati po željah in jih izraziti - utemeljevati in upravičiti - primerjati - izraziti neznanje, dvom, negotovost in prepričanje - vprašati po namerah in na vprašanja odgovoriti - opisovati - razlagati - poročati - domnevati - spraševati po zunanosti, značaju, razpoloženju in na vprašanja odgovoriti - svetovati - priporočati Besedišče je ozko vezano na učne vsebine. Glagol: Vsi časi Samostalnik - lastna in občna imena Pridevnik -stopnjevanje Zaimki Predlogi Poved – odvisniki

Specialno pedagoška dejavnost: SLOVENSKI ZNAKOVNI JEZIK

OPREDELITEV

Učenci si pridobivajo pozitiven odnos do slovenskega znakovnega jezika. Začenjajo se zavedati, da je SZJ jezik gluhe manjšine, ki se razlikuje od komunikacijskega koda slišče večine. Učenci spoznavajo, da za komunikacijo s sliščimi potrebujejo najrazličnejše strategije, večjo notranjo motivacijo, strokovno pomoč in daljši čas urjenja. Učenci se usposabljujejo v SZJ, ki jim omogoča uspešnejše izražanje in vključevanje na različnih življenjskih področjih ter strpnost do drugačnosti v komunikaciji. Učenci se zavedajo, da je SZJ v naši državi priznan in enakoverden jezik.

SZJ je jezik sporazumevanja gluhih oseb oziroma naravno sredstvo za sporazumevanje gluhih oseb.

SZJ je vizualno-znakovni jezikovni sistem z določeno postavitvijo, lego, usmerjenostjo in gibom rok in prstov ter mimiko.

Gluha oseba ima pravico uporabljati in biti informirana v SZJ v vseh življenjskih situacijah, v katerih bi ji gluhoti pomenila oviro pri zadovoljevanju njenih potreb (Zakon o uporabi SZJ, Ur.list 96, 14. nov.2002).

Dejavnost SZJ izhaja iz potrebe gluhih oseb po izražanju v njihovem naravnem jeziku. SZJ je njihov prvi jezik, najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njim vseskozi najlažje in najuspešnejše izražajo. Zavedajo se, da je jezik najpomembnejši del kulturne dediščine in s tem temeljna prvina človekove osebne in skupnostne identitete.

Učenci se zavedajo, da je SZJ eden od jezikov v republiki Sloveniji; tako si poleg narodne in državljanske zavesti oblikujejo tudi zavest o lastnem jeziku in kulturi, povezani z njim, ob tem pa tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov. Učenci se istočasno zavedajo, da je slovenski jezik državni jezik v republiki Sloveniji, tako si oblikujejo narodno in državljansko zavest.

Učenci postopno in načrtno obvladujejo in uporabljajo knjižno (zborni) zvrst SZJ (Govorica rok I, II).

SZJ se učenci ne samo učijo, ampak ga tudi doživljajo, ga oblikujejo in SZJ oblikuje učence ob vizualnem in besedilnem gradivu. Ne zamudijo tudi nobene spontane situacije doživetij ali spoznanj za komunikacijo v SZJ.

Učenci sprva spontano - preko igre, nato pa tudi vodeno in sistematično vstopajo v samostojno izražanje v SZJ ter to navezujejo na pisno obliko slovenskega jezika. Z lastno in vodeno dejavnostjo odkrivajo pisno slovenščino za sporazumevanje, ustvarjanje, učenje in zabavo.

Učenje SZJ je zasnovano in organizirano tako, da stalno povežemo situacijo s sliko, kontekstom, kretnjo, skupino kretenj in pisano besedo.

Pri pouku SZJ stalno vzporejamo kretnje s slovenskim pisnim jezikom. Učenci v SZJ sprejemajo in v slovenščini berejo svoji starosti ustrezna besedila. Razvijajo tudi pripravljenost za posredovanje v SZJ in pisanje v slovenščini. Tako izražajo svoje misli, čustva, stališča, hotenja in izkušnje ter miroljubno rešujejo svoje probleme.

Skozi pisna besedila pridobivajo tudi pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika; začenjajo se zavedati, da je slovenščina kot jezik okolja ena od socializacijskih danosti v njihovem domačem in širšem okolju, saj se edino z njo lahko sporazumevajo s sliščimi.

SPLOŠNI CILJI DEJAVNOSTI SZJ

Poleg splošnih ciljev naštetih v opredelitvi predmeta komunikacija na področju SZJ sledimo še naslednjim ciljem:

- učenci razvijajo in urijo grobo in fino motoriko, psihomotoriko, senzomotoriko, spaciocepcijo, propriocepcijo, notranjo in zunanjo orientacijo, ravnotežje in ritem
- učenci urijo vzpostavljanje in ohranjanja očesnega stika
- učenci se urijo v opazovanju in zaznavanju, posnemanju in razlikovanju mimike
- učenci se urijo v opazovanju, zaznavanju, posnemanju gibanja rok v za to določenem prostoru (navidezni kvadrat, ki poteka od temena preko ramen do pasu)
- učenci pridobivajo pojme preko naravnih in dogovorjenih kretenj
- učenci razumevajo sporočila, podana v SZJ
- učenci urijo posredovanje sporočil v SZJ
- učenci spoznavajo, razumejo in uporabljajo SZJ za komunikacijo in pri tem upoštevajo značilno strukturo SZJ
- učenci SZJ primerjajo s pisno obliko slovenskega jezika in spoznavajo razlike med njima
- učenci razvijajo in oblikujejo pozitiven odnos do SZJ in kulture gluhih

SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Razčlenjene funkcionalne cilje predmeta SZJ uresničujemo s predlaganimi dejavnostmi ob upoštevanju specialno didaktičnih načel, organizacije dela, specialno didaktičnih metod, ustreznih učnih tehnologij na vsebinah določenih v individualiziranem programu dela za posameznega učenca.

Vsebine učitelj načrtuje v okviru vsebin učnih načrtov posameznih predmetov razreda, v katerega je vključen učenec.

Učitelj mora poleg drugih znanj dobro obvladati SZJ.

Učitelj naj tudi:

- uporablja SZJ, simultano komunikacijo ali slovenščino v kretnjah glede na trenutne cilje, ki jih želi doseči
- podajanje v SZJ večji del kombinira z uporabo pisnih besedil, slikovnega materiala
- sprotno preverja učenčevo razumevanje razlage,
- sprašuje, uporablja miselne vzorce in spremlja reakcije učenca,
- uporablja različne oblike pouka,
- uporablja različne metode dela,
- uporablja didaktične pripomočke in učila za nazornost pouka.

MEDPREDMETNE POVEZAVE

Predmet slovenski znakovni jezik (SZJ) je podporni predmet večini ostalih predmetov in predmetnim področjem po predmetniku osnovne šole. Cilje predmeta SZJ uresničujemo po njihovih vsebinah in dejavnostih in s tem vplivamo na učinkovitejše pridobivanje znanj. Cilji predmeta SZJ dopolnjujejo predvsem cilje slovenščine, ker gluhi učenci težje in počasneje razvijajo govorno jezikovno komunikacijo in bi ne mogli doseči minimalnega standarda znanja brez te podpore. Za ostale predmete je predmet SZJ podporni predmet predvsem v smislu pridobivanja novih pojmov in širjenja besedišča, kar bo prispevalo k lažjemu sodelovanju pri pouku in pridobivanju novih znanj.

OPERATIVNI FUNKCIONALNI CILJI DEJAVNOSTI

Učenci sledijo naslednjim operativnim funkcionalnim ciljem dejavnosti SZJ:

1. Pridobiti očesni stik s sogovornikom in razvijati sposobnosti opazovanja, zaznavanja, razločevanja, razumevanja in posnemanja kretenj in mimike.
2. Razviti sposobnosti opazovanja, zaznavanja, razločevanja, razumevanja in posnemanja prstne abecede kot podpore razumevanja slovenskega jezika.
3. Razumeti navodila, posredovana v SZJ, jim slediti in jih izvršiti.
4. Razviti jezikovne strukture SZJ.
5. Učiti se uporabljati vprašalnice in pravilno odgovarjati na vprašanja.
6. Razumeti vsebino, ki je bila posredovana v SZJ in jo znati posredovati v SZJ in v pisni slovenščini.
7. Opisovati osebe, živali, rastline, predmete, dogodke v SZJ in pisni slovenščini.
8. Spoznati različna umetnostna in neumetnostna besedila v SZJ in jih znati brati in razumeti v slovenskem jeziku in iz njih izluščiti sporočilno vrednost.
9. Znati uporabiti pisno slovenščino in jo posredovati v SZJ.
10. Širiti besedišče in ga znati uporabljati v različnih kontekstih.
11. Spoznavati kulturo gluhih.
12. Uriti sposobnost uporabe različnih znakovno-jezikovnih sistemov.
13. Spoznavati razlike med SZJ in slovenskim jezikom

RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH CILJEV

1. Pridobiti očesni stik s sogovornikom in razvijati sposobnosti opazovanja, zaznavanja, razločevanja, razumevanja in posnemanja kretenj in mimike

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Vzpostaviti očesni kontakt s pomočjo neverbalne komunikacije 2. Znati usmeriti in zadržati pogled 3. Znati vzpostaviti očesni stik z znanimi in neznanimi osebami 4. Razvijati telesno shemo 5. Znati posnemati gibe rok 6. Znati koordinirati gibe roka – oko 7. Spoznati prostor postavljanja kretenj (vrh glave, širina ramen, pas) 8. Elementi znakovnega jezika: kretnja, mimika, telesno gibanje 9. Usvojiti osnovne sestavine kretenj: oblika roke (različna drža prstov), gibanje (gibanje roke v prostoru kretanja), smernost dlani (položaj dlani glede na telo), lokacija (izvedba kretnje v prostoru kretanja) 10. Prepoznati posamezne kretnje in jih ločiti med seboj 11. Posnemati posamezne kretnje	Igrice mežikanja, posnemanja Igrica kdo dalj časa zdrži pogled in druge igrice za urjenje vizualne pozornosti Igre za razvoj telesne shem Igre kazanja z roko, prstom in pogledom Sledenje gibajočemu predmetu z očmi Igre za prostorsko koordinacijo na telesu v zato določenem prostoru Igre vlog z mimiko in pantomimo – posnemanje ljudi, živali, predmetov in situacij Vaje za posnemanja oblike roke, gibanja, smernosti dlani, lokacije Vaje za razlikovanje oblike roke, gibanja roke, smernosti dlani in lokacije Igra »telefon«	I., II.

2. Razviti sposobnosti opazovanja, zaznavanja, razločevanja, razumevanja in posnemanja prstne abecede kot podpore razumevanju slovenskega jezika

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Spoznati črke enoročne abecede	Vaje prstnega črkovanja po črkovnih sklopih	I., II, III

2. Vzpostaviti asociacijsko zvezo med prstno abecedi in malimi tiskanimi črkami	Vaje za razlikovanje med podobnimi črkami	
3. Naučiti se opaziti razlike med posameznimi črkami		
4. Uriti ustrezní položaj in držo roke in prstov pri črkovanju	Igra »dodaj črko«	
5. Odčitati in prepoznati besedo, stavek posredovan z enoročno abecedo	Igra »dodaj besedo za dokončanje stavka	
6. Napisati odčitano besedo, stavek	Vaje pisanja po nareku z enoročno abecedo	

3. Razumeti navodila, posredovana v SZJ, jim slediti in jih izvršiti

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Razumeti in izvršiti navodila od enostavnih do sestavljenih.	Vaje za izvrševanje navodil, ki so vezane na situacije v razredu Vaje za izvrševanje navodil, ki so vezane na telo Vaje za izvrševanje navodil, ki so vezane na prostorsko situacijo Razumevanje navodil za pravila igre Vaje za izvrševanje pisnih navodil s kretnjami	I., II, III

4. Razviti jezikovne strukture SZJ

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
Razumeti pomen ikonografskih znamenj in jih pokazati v kretnji	Vaje za uporabo zaimkov	I., II., III
Razumeti pomen slik in jih pokazati v kretnji	Vaje za uporabo glagolov v sedanjem, prihodnjem in preteklem času	
Razumeti pomen zgodb v slikah in jih interpretirati v kretnjah	Vaje za uporabo spola, števila, sklona pri samostalniku	
Razumeti pomen napisanega besedila (umetnostnega in neumetnostnega) in ga podati v kretnjah	Vaje za uporabo svojilnih, lastnih in kakovostnih pridevnikov	
Razviti enostavne stavčne strukture SZJ in slovenščine z osebkom, povedkom, predmetom, prislovnimi določili v trdilni, nikalni in vprašalni obliki	Vaje za števniko Vaje za oblikovanje enostavčne in večstavčne povedi	

5. Učiti se uporabljati vprašalnice in pravilno odgovarjati na vprašanja v SZJ

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Naučiti se izražati vprašalnice z mimiko (npr. dvignjene ali spuščene obrvi)	Vaje mimike	I.
2. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KAJ	Vaje za uporabo samostalnikov in samostalniških zaimkov	I.
3. Znati ločiti izražanje spola in števila v SZJ		
4. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KDO	Vaje za uporabo oseb	II.
5. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KAKŠEN	Vaje za uporabo pridevniških besed	III.
6. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KATERI	Vaje za uporabo pridevniškega zaimka	II., III.
7. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KOLIKO	Števila	I., II., III
8. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KAJ DELA	Vaje za uporabo glagolov	
9. Ločiti dovršnost in nedovršnost pri glagolu glede na število ponovitev iste kretnje		
10. Spoznati nekatere posebnosti pri nekaterih glagolih glede na smer gibanja (imeti, pomagati, pokazati, vrniti, obiskati, povedati, vprašati, odgovoriti)	Vaje izvajamo s pomočjo konkretnih predmetov, slikovnega gradiva, video posnetkov. Igre dialogov in dramatizacija	
11. Naučiti se uporabiti glagol BITI kot podpora slovenskemu jeziku	Uporaba jezikovnih struktur v pisani besedi	
12. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KJE	Vaje za uporabo krajevnih prislovov	II., III.
13. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KAKO	Vaje za uporabo načinovnih prislovov	II., III.
14. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico ZAKAJ	Vaje za uporabo vzročnih prislovov	II., III.
15. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico ALI	Vaja izražanja trdilne in nikalne oblike na dva načina (z vprašalnico ali samo z glagolom)	I., II., III.
16. Razumeti in pravilno uporabiti vprašalnico KDAJ	Vaje za uporabo časovnega prislova	II.

6. Razumeti vsebino, ki je bila posredovana v SZJ in jo znati posredovati v SZJ in v pisni slovenščini

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Ob konkretni situaciji, sliki, videoposnetku razvijati sposobnost sprejemanja in podajanja v SZJ	Igre, dialogi, opisi, dramatizacija, slikovni narek, miselni vzorci	II., III

7. Opisovati osebe, živali, rastline, predmete, dogodke v SZJ in pisni slovenščini

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Poimenovati in opisati osebo, žival, rastlino, predmet v kretnji, prstni abecedi in pisni slovenščini	Vaje za opis izgleda, lastnosti oseb, živali, rastlin, predmetov in dogodkov ob uporabi slik, fotografij in konkretnih predmetov Igre skrivanja in ugibanja Igre na podlagi izbrane zgodbe	I., II.

8. Spoznati različna neumetnostna in umetnostna besedila v SZJ in jih znati brati in razumeti v slovenskem jeziku in iz njih izluščiti sporočilno vrednost in se vživeti v različne vloge

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Razviti zmožnost zbranega spremljanja neumetnostnega, umetnostnega besedila 2. Znati razčleniti svoji starosti ustrezna neumetnostna, umetnostnega besedila v SZJ 3. Znati obnoviti vsebino obravnavanega neumetnostnega, umetnostnega besedila v SZJ po vprašanjih ali brez 4. Znati ustvarjalno in domišljjsko dokončati nedokončano umetnostno besedilo	Spremljanje besedil povezanih s temami spoznavanje okolja npr. predstavitev oseb, njihovega življenja in dela, opis prostora, stavb, poti, živali, predmetov in dogodkov. Spremljanje umetnostnega besedila , ga dopolniti s svojimi domišljjskimi podobami in ga povezati s svojim doživljajskim svetom	II.

9. Znati uporabiti pisno slovenščino in jo posredovati v SZJ

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Učiti se pomena besed posameznih kretenj 2. Po obdelani temi v SZJ pisati ključne besede 3. Ob posredovanju besedila v SZJ pisati narek 4. Naučiti se vzpostaviti odnos med pisano besedo in njenim pomenom 5. Pošiljati pisna sporočila s pomočjo mobilnih telefonov	Vaja prstenega črkovanja posameznih kretenj Samonarek, miselni vzorci, razne dopolnjevanke – pokaži-napiši, križanke Vaje izpolnjevanja vprašalnikov, obrazcev... Vaje pisanja kratkih sporočil, kratic po mobilnem telefonu	I., II., III.

10. Širiti besedišče in ga znati uporabljati v različnih kontekstih

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Bogatiti besedni zaklad: - besedam poiskati sopomenke, protipomenke, nadpomenke in podpomenke poiskati besedne družine 2. Po analogiji tvoriti: pridevniške izpeljanke iz samostalnika	Navajanje na uporabo razpoložljivih virov: Govorica rok I,II z videokasetami, CD-ROM, Zgodbe iz školjke Besedne igre, uganke, križanke, začni – končaj zgodbo	II., III.

11. Spoznavati kulturo gluhih

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Pridobiti vedenje o gluhoti, institucijah, povezanih z gluhoto, spoznati družine z gluhih otroki, različne tehnične pripomočke, izobraževanje gluhih nekoč in danes, seznanitev z mediji, publikacijami, književnostjo in umetnostjo gluhih	Obiski ustanov za gluhe (društva), predstav gluhih, gledanje oddaj za gluhe, spremljanje publikacij	III.

12. Uriti sposobnost različne komunikacije

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Seznaniti se s komunikacijo v		III.

znakovnem jeziku in znakovno jezikovnimi sistemi: simultano komunikacijo (znakovni jezik in govorjenje potekata istočasno), slovenščino v kretnjah (uporaba prstne abecede) 2. Uriti se v znakovnem jeziku in simultani komunikaciji 3. Seznaniti se z obstojem različnih znakovnih jezikov in jih primerjati med seboj 4. Upoštevati osnovna pravila za dobro komunikacijo	Vaje prevajanja besedil v SZJ, simultani komunikaciji in slovenščini v kretnjah Vaje izražanja v simultani komunikaciji Uporaba različnih slovarjev nacionalnih znakovnih jezikov Komunikacijske igre	

12. Spoznavati razlike med SZJ in slovenskim jezikom

CILJI	DEJAVNOSTI	TRILETJA
1. Dojeti in razumeti slovnične razlike med SZJ in slovenskim jezikom (samostalnik – glagol, glagol biti, določanje spola, števila, časa pri glagolu, določanje spola, števila pri samostalniku, izražanje množine, besedni red pri tvorbi stavka...)	Vaje branja besedila in dramatizacije ter igre vlog. Vaje interpretacije besedila Vaje primerjave med besedilom in podajanjem v SZJ (zgodbe, dialogi, risanke... na video kasetah) Delo z računalnikom (internet)	III.

PREDLAGANE UČNE VSEBINE ZA SZJ

Učne vsebine izhajajo iz konkretnega življenjskega okolja učencev (dom, šola, vsakodnevno življenje...) in se po jezikovni zahtevnosti širijo v koncentričnih krogih. So temeljne za uspešno komunikacijo.

UČNE VSEBINE v 1. triletju	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE, BESEDIŠČE, STRUKTURE
V šoli – razred, šolske potrebščine, urnik Promet – prometna sredstva, križišče Dom in družina – člani družine, prijatelji, hiša, stanovanje, stanovanjska	- predstaviti se - nekoga predstaviti - prositi za nekaj - zahvaliti se - pozdraviti in reagirati na pozdrav - posloviti se - vprašati po telefonski številki (mobitel) in na vprašanje odgovoriti

oprema Prazniki – rojstni dan, Miklavž, božič, novo leto, pust, velika noč, materinski dan - dan staršev Jedi in pijače Vsakodnevno življenje – čas (ure, dnevi, meseci, letni časi), merske enote Zdravje – deli telesa Mi in okolje (vreme, živali, življenjski prostori) Igrice, preproste uganke, rebusi, pesmi	- orientirati se v prometu - vprašati po starosti, uri, dnevih v tednu, mesecih, letnih časih in na vprašanje odgovoriti - sprejeti voščilo in se zanj zahvaliti - znati voščiti ob praznikih - nekaj ponuditi, ponudbo sprejeti (se zahvaliti) ali zavrniti - izraziti zadovoljstvo in nezadovoljstvo - izražati zanimanje za nekaj in navduševati se nad nečim števila do 1000 Besedišče je ozko vezano na učne vsebine. Strukture: Na tej stopnji učenja jezika učenci spoznavajo in doživljajo jezikovna sredstva kot celoto, zato je kognitivno učenje slovnice neumestno in nepotrebno. Določene slovnične strukture se pojavljajo spontano v danih učnih vsebinah.

UČNE VSEBINE v 2. triletju	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE, BESEDIŠČE, STRUKTURE
Družina in prosti čas: člani družine, prijatelji, konjički Dom – hiša, stanovanje, vsakodnevna opravila (čistiti, pometati, sesati, pospraviti, pomiti, skuhati...) Jedi in pijače- obroki hrane, poimenovanje hrane, priprava hrane (narezati, namazati, olupiti, zmečkati...) Oblačila in obutev Čas – koledar, prazniki, deli dneva, letni časi Telo in zdravje – deli telesa, bolezni, osebna higiena, zdrava prehrana	- vzpostaviti socialne stike (nekoga pozdraviti, ga nagovoriti, predstaviti se, nekoga predstaviti) - opravičiti se - vprašati po počutju in na vprašanje odgovoriti - vprašati po konjičkih in aktivnostih v prostem času in na vprašanje odgovoriti - prositi za mnenje in izraziti mnenje - opisovati vsakodnevna opravila - vprašati po jedilniku in na vprašanje odgovoriti - izraziti (ne)zanimanje - vprašati po pogostnosti in trajanju dejanj ter na vprašanje odgovoriti - vpraševati po informacijah (kraj, smer) in na vprašanja odgovoriti - izražati želje - ugovarjati, reagirati na ugovor in ga utemeljiti - poimenovati oblačila in obutev in dejavnosti povezane z njimi Besedišče je ozko vezano na učne vsebine. - pokazati in poimnovati dele telesa - poimenovati bolezni - opisati počutje, vrsto bolečine

(prehranska piramida)	- poimenovati dejavnosti ob osebni higieni
Mesto in podeželje – javne zgradbe, promet	- poimenovati mest, ulic, smeri neba, javnih zgradb - poimenovati pojme povezane s prometom
Nakupovanje – oddelki v trgovski hiši, kvaliteta, cena, žepnina	- znati komunicirati v trgovini - vprašati po določenem artiklu
Naravno okolje – živali (domače, divje), rastline (poljski pridelki, zdravilne rastline, sadje, zelenjava), skrb za okolje	- razgovor o izkušnjah z živalmi in rastlinami ter skrbi za okolje
Prosti čas – šport, različne aktivnosti v prostem času, konjički	- opisi športov in športne opreme
Kratke zgodbe, igrice, šale, pesmi	

UČNE VSEBINE v 3. triletju	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE, BESEDIŠČE, STRUKTURE
Slovenija - moja domovina	- orisovati kraje in poti s pomočjo zemljevida in slik
Storitvene dejavnosti – pošta, mobilni telefon	- poklicati po mobilnem telefonu (SMS sporočila), se predstaviti, javiti, voditi in končati pogovor
Delo in poklic	- vprašati po željah in jih izraziti - utemeljevati in upravičiti - primerjati
Osebni podatki – država, narodnost, jezik	- vprašati po namerah in na vprašanja odgovoriti - opisovati - razlagati
Mišljenje in čustva	- poročati - seznaniti se z dogodki doma in po svetu
Mi in okolje – vreme, narava, varstvo okolja	- domnevati - spraševati po zunanosti, značaju, razpoloženju in na vprašanja odgovoriti
Svet včeraj, danes in jutri	- svetovati - priporočati
Potovanje spoznavanje značilnosti tujih krajev	
Medčloveški odnosi, rase, narodnosti	besedišče je ozko vezano na učne vsebine.

(strpnost)	
Gluhi in njihova zgodovina	- spoznati skupnost gluhih oseb in njihovo kulturo ter zgodovino
Tehnični pripomočki za gluhe in naglušne	- seznaniti se z različnimi slušnimi, svetlobnimi in vibratorskimi pomagali
Skrb za zdravje – prehrana, šport	
Nezgode in okvare	
Sredstva obveščanja – časopisi, revije	
Varstvo okolja – ločevanje odpadkov, predelava odpadkov	

Literatura:

- Govorica rok I, II
- CD-ROM SZJ
- Priročnik Naučimo se kretati (v pripravi za tisk)
- Manual Communication Curriculum (NTID, Rochester)

Specialno pedagoška dejavnost: SOCIALNO UČENJE

Besedilo so pripravili:

Alenka Levec, univ. dipl.psih, svetnica, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Jožica Rupnik, dipl.soc.delavka, svetnica, Center za korekcijo sluha in govora Portorož
Alenka Werdonig, univ.dipl.psih, svetovalka, Center za sluh in govor Maribor

1. OPREDELITEV DEJAVNOSTI

Šola naj bi bila socialni prostor, pomemben za učencev kognitivni, emocionalni in socialni razvoj z upoštevanjem individualnih razlik in predhodnih izkušenj.

Socialno učenje vključuje vse vrste vedenj, ki jih mora obvladovati posameznik, da se lahko učinkovito in konstruktivno vključi v socialno okolje.

Učencem in učiteljem omogoči, da se med seboj spoznavajo in drug od drugega učijo. Učijo se lahko ustrežnejšega sporazumevanja, posredovanja pomenov, želja, potreb, pravil in pričakovanj. Socialno učenje omogoča razumeti, spoštovati in sprejemati različnost, se učiti pogajanja, reševanja konfliktov in s tem ustvarjanja odnosov sodelovanja.

Zajema modele spoznavanja, razumevanja, samousmerjanja, vpogleda v medosebne interakcije v formalnih in neformalnih skupinah. Gre za zavestnejše izbire učinkovitih in zadovoljivih ravnanj v socialnih situacijah.

Razvoj socialnega učenja temelji na konceptu otrokovih pravic in spodbujanju pozitivnih odnosov v šoli, kar pa je mogoče doseči zgolj skozi specifične učne priložnosti, ki ne temeljijo le na posredovanju kognitivnih znanj temveč omogočijo dejansko izkušnjo.

Učinkovita in konstruktivna socialna integracija pomeni sposobnost učenca, da v socialni sredini uspešno zadovoljuje svoje psihosocialne potrebe in upošteva potrebe drugih. Za razvoj socialnih spretnosti sta pomembna tako primarno okolje /družina/ kot šola. Slednja lahko z ustrezno nadgradnjo pozitivnih izkušenj in modelnega učenja prispeva k temu, da se bodo učenci v času šolanja in kasneje uspešno soočili z življenjskimi zahtevami in konstruktivno prispevali k razvoju družbe, ko odrastejo.

Gluhi, naglušni in učenci z govorno jezikovnimi motnjami imajo evidentne težave na področju komunikacije. Človek pa je visoko socialno bitje, katerega socialnost določa visok nivo komuniciranja. Informacije, ki jih že od malega potrebujemo, da ustrezno funkcioniramo v raznih socialnih skupinah pridobivamo po različnih poteh, katerih večina zahteva sposobnost sprejemanja informacij in razumevanja (npr. feedback ob neprimernem vedenju v skupini, prepovedi, pohvale staršev, priložnostni pogovori, mediji ...).

Če teh informacij ne sprejemamo dovolj pogosto, jih nimajo priložnosti predelati in ponotranjiti. Vedenje začne odstopati od pričakovanega, kar pa gluhi in naglušni učenci spoznajo preko neverbalnih odzivov članov skupine. Zaradi omejitev v komunikaciji in premalo izkušenj, si gluhi in naglušni odziv skupine večkrat napačno tolmačijo. Opisane situacije se v življenju gluhega in naglušnega velikokrat ponovijo in otrok razvije

kompensacijske oblike vedenja, ki so običajno nezdrave zanj, ali za skupino, ali za oba (npr. umikanje v zelo ozek krog ljudi, ali celo v svoj svet, sprejemljivost za manipuliranje s strani drugih, neupoštevanje potreb drugih članov skupine, destruktivnost v odnosih, pretirana agresivnost, v skrajnem primeru delinkventnost).

Gluhi in naglušni se v glavnem družijo med seboj in nimajo stalnega kontakta s polnočutnimi vrstniki, zato se večkrat razvijejo specifični vzorci vedenja na socialnem področju. Toleranca strokovnih delavcev, do posebnosti v vedenju gluhih in naglušnih, je večja, zato imajo manj možnosti, da se spontano primerno razvijajo na socialnem področju.

Empirično je dokazano, da je splošna poučenost gluhih nižja, kot splošna poučenost polnočutnih vrstnikov, saj nimajo enakih možnosti pri spremljanju TV in ne poslušajo radia. Ob oteženi sprejemanju informacij, je problem gluhih in naglušnih, tudi skromen besedni zaklad, ki jim onemogoča adekvatno razumevanje prebranega. Gluhemu oz. naglušnemu učencu tako ostane le metoda lastne kože, da se nauči reagirati v določenih socialnih situacijah. Da bo pa takrat reakcija primerna in rešitev v korist vseh akterjev neke socialne situacije, morajo učenci pridobiti veščine in izkušnje v neobremenjeni in varni situaciji pouka socialnih veščin.

Kljub temu, da imajo učenci z govorno jezikovnimi motnjami ohranjen sluh, torej so jim v glavnem dostopne vse verbalno podane informacije, pa so bistveno ovirani pri izražanju svojih zaznav, misli in občutkov. Tudi oni se v socialnih situacijah težje znajdejo in prav tako potrebujejo sistematično učenje na področju socialnih spretnosti.

Zaradi preprek v komunikaciji, so v večini skupin, v katere se vključujejo gluhi, naglušni in govorno moteni učenci, le ti bolj napeti in koncentrirani. Prilike, ki druge ljudi sproščajo, so lahko njim vir napetosti, oviranosti in frustracije (pogovor v skupini, gledališka igra ...). Zato je pomembno, da znajo doživeti občutek sproščenosti in se tudi naučiti načinov sproščanja, s katerimi bodo lahko obvladovali napetosti, katerim so in bodo izpostavljeni v vsakdanjem življenju.

S sistematičnim učenjem socialnega funkcioniranja gluhe, naglušne in govorno motene učence, usposobimo za kvalitetnejše funkcioniranje v socialnih situacijah. Socialno učenje mora potekati po principih doživljanja na lastni koži, saj le tak način omogoča transfer v realne življenjske situacije. Pri predmetu socialno učenje je bistveno, da učenec doživi odziv vrstnika, člana skupine. Pri delu ni pravilnih ali napačnih odgovorov, ne gre za klasičen pouk, temveč za dinamičen proces, v katerem pridobivajo tako učenci, kot vodje skupine. Za tak način dela je potreben čas, učenci se morajo naučiti dela v skupini, upoštevanja pravil, hkrati pa se morajo v skupini počutiti sprejeti in varni. Člani skupine s svojimi povratnimi informacijami pomagajo, da vsak posameznik vidi sebe, svoje sposobnosti in omejitve realnejše. Vzpostavi se sposobnost samoocenjevanja, učenci znajo oceniti svoje uspehe ali neuspehe in do njih vzpostaviti zdrav odnos ter se iz svojih, ter napak drugih, učiti. Preko vzpostavljanja odnosov v skupini se otroci učijo tudi vzpostavljati primerne odnose s svojo ožjo in širšo okolico, pridobijo občutek pripadnosti in povezanosti.

2. SPLOŠNI CILJI DEJAVNOSTI

- Spoznavanje in razumevanje sebe in drugih v socialnem okolju
- Prepoznavanje čustev in obvladovanje čustvenih reakcij
- Prepoznavanje in spoštovanje čustev drugih ljudi
- Ozaveščanje in razumevanje svojih temeljnih potreb
- Spoštovanje osebnosti drugih
- Vživljanje v različne vloge

- Razumevanje vpliva vedenja na doživljanje in ravnanje drugih
- Razvijanje solidarnosti in medsebojne pomoči
- Spodbujanje občutka pripadnosti v skupini
- Razvijanje samostojnosti pri sprejemanju odločitev
- Razvijanje kritičnega mišljenja
- Razvijanje in spodbujanje komunikacijskih strategij
- Razvijanje sposobnosti za ustvarjalno socialno komuniciranje in razumno argumentiranje
- Spodbujanje ustvarjalnosti v socialnih interakcijah
- Konstruktivno reševanje konfliktnih situacij
- Spodbujanje pozitivne samopodobe
- Vzpodbujanje jasnega izražanja stališč in vrednot
- Razumevanje različnosti kot kvalitete med posamezniki, skupinami in kulturami
- Razvijanje temeljne etične in državljanske občutljivosti
- Razvijanje občutka za odgovorno delovanje v različnih socialnih okoljih

2.1 PRVO TRILETJE

- ◆ Socialne veščine vzpodbujajo vedenje o lastnem telesu. Učenci spoznavajo funkcije posameznih delov telesa in telesa kot celote, hkrati s tem pa ozaveščajo posebnosti svojega telesa.
- ◆ Učenci si pridobivajo pozitivni čustveni in razumski odnos do svojega telesa. Začenjajo se zavedati, da je telo zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njim lahko uspešno izražajo.
- ◆ Igra je učinkovito sredstvo razvoja in motivacije in je sredstvo zoper najrazličnejše težave, od učnih do čustvenih.
Igra omogoča učencem in učiteljem številne interakcije. Te pa so pomembna sestavina učenja in poučevanja, saj več kot ima otrok priložnosti za interakcijo z vrstniki, starši in učitelji, več različnih pogledov spoznava.
Z igro učenci presojujejo in ocenjujejo različne situacije in se tako soočijo z vzroki in posledicami svojega vedenja.
Skozi igro učenci doživljajo zadovoljstvo in uspeh, kar pozitivno vpliva na doživljanje in vrednotenje sebe.
- ◆ Učence spodbujamo, da spontano reagirajo na potrebe posamezne situacije in pri tem uporabljajo lastno domišljijo in ustvarjalnost.
- ◆ Učence spodbujamo k nebesednemu in besednemu izražanju svojih misli, čustev, želja, izkušenj, domišljije in ustvarjalnosti.
- ◆ Spoznavanje pravil v različnih skupinah, ki jim učenci pripadajo
- ◆ Lasten odnos do gluhote
- ◆ Spoznavanje drugačnosti pri sebi in drugih

2.2. DRUGO TRILETJE

- ◆ Socialne veščine kvaliteto uresničujejo, vzpodbujajo in osmišljajo vrednote sobivanja. Temeljijo na aktivnem in k učencu usredinjenem učenju, s ciljem, da bi znali sobivati in biti.
- ◆ Učenci se učijo prepoznavati lastna čustva in se vživljati v čustva drugih ljudi.
- ◆ Učenci razvijajo in ohranjajo zanimanje za druge, kažejo občutljivost do človeških potreb, različnosti in socialnih problemov.
- ◆ Učenci se zavedajo, da je komunikacija medosebna dejavnost, ki jim odpira nove možnosti za zadovoljevanje vedoželjnosti, spoznavanje predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta, razumevanje sebe in drugih.
- ◆ Učence vzpodbujamo k samostojnosti in odgovornemu ravnanju v skupini. Ob pridobljenih izkušnjah spoznavajo, da se s takšnim ravnanjem povečuje njihova zmožnost delovanja v lastnem okolju.
Učencem želimo pomagati, da bi razmišljanje o socialni naravi njihovih dejanj postalo njihova navada. S tem vzpodbujamo zavedanje socialno sprejemljivega vedenja.
- ◆ Učenci se učijo funkcioniranja v skupini vrstnikov, sprejemajo pravila, se učijo asertivnosti.
- ◆ Učenci z interaktivnim spoznavanjem spodaj navedenih tem oblikujejo identiteto gluhega, naglušnega učenca in učencev z govorno jezikovnimi motnjami.

2.3 TRETJE TRILETJE

- ◆ S socialnimi interakcijami ustvarjamo ugodno socialno klimo, v kateri spodbujamo medsebojno zaupanje, samozavest in spoštovanje. Učencem dajemo vedeti, da lahko kot posamezniki pripomorejo k skupinskemu uspehu ali ugodnemu skupinskemu vzdušju.
- ◆ Na podlagi razvijanja medsebojne povezanosti, občutkov zaupanja, varnosti, pripadnosti, se povečuje in utrjuje učenčev pozitiven odnos do življenja.
Ob tem krepimo samozavedanje, dostojanstvo in človečnost.
- ◆ Učenci se učijo prepoznavanja čustev in obvladovanja čustvenih reakcij. Vzpodbujamo jih k sporočanju svojih doživljanj in čustev. Znajo obvladovati izražanje čustev, prijetnih in neprijetnih. Občutljivi so do čustev drugih in so sposobni sočustvovati z drugimi. Sodoživljajo čustveno bolečino drugih.
- ◆ Učenci razvijajo pripravljenost za besedno izražanje kot medsebojno dejavnost, pri kateri je treba spoštovati sogovorca. S tem krepijo razumevanje in zavedanje pomena vzajemnosti v komunikaciji.

- ◆ Učenci se usposablajo za učinkovitejšo komunikacijo - učinkovite načine lastnega sporočanja in sprejemanja sporočil drugih.
- ◆ Učenci se usposablajo za zavestnejše in kreativnejše odločanje o svojem ravnanju in lastnih vlogah v medosebnih odnosih. Prepoznavajo in sprejemajo napake v svojem vedenju.
Spodbujamo jih k kritičnosti do samega sebe in konstruktivnemu sprejemanju kritike.
- ◆ Učenci razvijajo spretnosti skupinskega in timskega reševanja problemov. Vzpodbujamo jih, da postanejo dovzetni za potencialni prispevek vsakega posameznika v skupini, se usklajujejo in sklepajo kompromise.
- ◆ Ozaveščajo in razumejo svoje temeljne potrebe. Znajo si postaviti jasne, razumljive in uresničljive cilje na storilnostnem in medosebnem nivoju.
- ◆ Spodbujamo jih, da oblikujejo svoj življenjski načrt v skladu s sposobnostmi, interesi, vrednotami in verovanji. Krepimo zavedanje, da je pomembno vztrajati, premagovati napore in ovire na poti do cilja.

3. OPERATIVNI CILJI

3.1. PRVO TRILETJE

- ◆ Socialne veščine vzpodbujajo vedenje o lastnem telesu, svojem imenu. Učenci spoznavajo funkcije posameznih delov telesa in telesa kot celote, hkrati s tem pa ozaveščajo posebnosti svojega telesa.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
- Spoznajo se z imeni učencev v razredu- Predstavijo se◆ Imenujejo dele telesa in jih pokažejo◆ Spoznavajo funkcijo posameznih delov telesa◆ Opisujejo sami sebe◆ Prepoznavajo svojo podobo v ogledalu, na fotografiji...◆ Ugotavljajo telesne podobnosti in razlike med posamezniki v skupini◆ Prepoznavajo razlike med spoloma	◆ Socialne in gibalne igre◆ Risba samega sebe◆ Obrisi telesa sošolca na tleh, v snegu...◆ Igre z lutkami◆ Besedne igre◆ Delo s slikovnim materialom◆ Nebesedne igre	◆ telesna vzgoja◆ likovna vzgoja◆ slovenski jezik◆ spoznavanje okolja◆ komunikacija◆ razredne ure

- ◆ Učenci si pridobivajo pozitivni čustveni in razumski odnos do svojega telesa. Začenjajo se zavedati, da je telo zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njim lahko uspešno izražajo.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Gibalno izražajo svoje občutke◆ Prepoznavajo čustveno izražanje drugih◆ Učijo se osnovnih načinov komuniciranja s svojim telesom (rokovanje, pozdrav, trkanje....)	◆ Ustvarjalno gibanje ob glasbi◆ Gibalne igre	◆ telesna vzgoja◆ glasbena vzgoja◆ slovenski jezik◆ spoznavanje okolja

- ♦ Igra je učinkovito sredstvo razvoja in motivacije in je sredstvo zoper najrazličnejše težave, od učnih do čustvenih.

Igra omogoča učencem in učiteljem številne interakcije. Te pa so pomembna sestavina učenja in poučevanja, saj več kot ima otrok priložnosti za interakcijo z vrstniki, starši in učitelji, več različnih pogledov spoznava.

Z igro učenci presojujejo in ocenjujejo različne situacije in se tako soočijo z vzroki in posledicami svojega vedenja.

Skozi igro učenci doživljajo zadovoljstvo in uspeh, kar pozitivno vpliva na doživljanje in vrednotenje sebe.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
♦ Vživljajo se v različne vloge ♦ Vzpostavljajo stike z drugimi ♦ Prepoznavajo različne čustvene izraze pri sebi in drugih ♦ Spoznajo pomen sporazumevanja znotraj skupine ♦ Razvijajo sposobnosti za sporazumevanje ♦ Uveljavljajo se v skupini ♦ Spoznajo pomen upoštevanja interesov in potreb drugih ♦ Spoznajo pomen pravil skupine ♦ Sprejmejo povabilo k igri ♦ Samoiniciativno se vključujejo v igro	♦ Gibalne igre ♦ Socialne igre ♦ Kooperativne igre ♦ Igre vlog ♦ Pravljice	♦ telesna vzgoja ♦ glasbena vzgoja ♦ slovenski jezik ♦ spoznavanje okolja ♦ komunikacija ♦ razredne ure

- ◆ Učence spodbujamo, da spontano reagirajo na potrebe posamezne situacije in pri tem uporabljajo lastno domišljijo in ustvarjalnost.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Opazujejo dogajanje v skupini ◆ Vživljajo se v različne socialne situacije in vloge ◆ Prepoznavajo različne čustvene izraze pri sebi in drugih ◆ Ustvarjalno in aktivno sodelujejo v skupini ◆ Spoznavanje pravil v različnih skupinah, ki jim učenci pripadajo	◆ Gibalne igre ◆ Dramatizacija ◆ Igre vlog ◆ Likovno izražanje	◆ telesna vzgoja ◆ glasbena vzgoja ◆ likovna vzgoja ◆ slovenski jezik ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ Učence spodbujamo k nebesednemu in besednemu izražanju svojih misli, čustev, želja, izkušenj, domišljije in ustvarjalnosti.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Izražajo misli, čustva, želje...s pomočjo svojega telesa ◆ Likovno izražajo misli, čustva, želje.... ◆ Izražajo misli, čustva, želje...z besedami ◆ Spoznavajo pomen sporazumevanja ◆ Razvijajo domišljijo in ustvarjalnost v različnih socialnih situacijah	◆ Ustvarjalno gibalno izražanje ◆ Likovno izražanje ◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Dramatizacija ◆ Igre vlog	◆ telesna vzgoja ◆ glasbena vzgoja ◆ likovna vzgoja ◆ slovenski jezik ◆ komunikacija ◆ razredne ure

Spoznavanje drugačnosti pri sebi in drugih, lasten odnos do gluhotе, naglušnosti in govorno jezikovnih motenj.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Spoznavanje drugačnosti – zunanji vidiki drugačnosti ◆ Spoznavanje in sprejemanje drugačnosti pri sebi in drugih ◆ Predstavijo svoj odnos do gluhotе ◆ Kako doživljajo sprejemanje okolice	◆ Igre vlog ◆ pravlјice ◆ socialne igre ◆ besedne in nebesedne igre	◆ telesna vzgoja ◆ likovna vzgoja ◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje okolja ◆ komunikacija ◆ razredne ure

3.2. DRUGO TRILETJE

- ◆ **Socialne veščine kvaliteto uresničujejo, vzpodbujajo in osmišljajo vrednote sobivanja. Temeljijo na aktivnemu in k učencu usredinjenemu učenju, s ciljem, da bi znali sobivati in biti.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Oblikovanje skupine, postavljanje pravil ◆ Zavedajo se svojih želja, čustev in motivov ◆ Sprejemajo odgovornost za svoje vedenje ◆ Jasno izražajo svoje misli, občutke, ideje... ◆ Pozorno poslušajo druge ◆ Upoštevacjo in spoštujajo mnenja drugih	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Kooperativne igre ◆ Dramatizacija ◆ Igre vlog ◆ Terapevtske zgodbe	◆ telesna vzgoja ◆ glasbena vzgoja ◆ likovna vzgoja ◆ slovenski jezik ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ **Učenci se učijo prepoznavati lastna čustva in se vživljati v čustva drugih ljudi.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Prepoznavajo različne čustvene odzive pri sebi ◆ Prepoznavajo različne čustvene odzive pri drugih ◆ Nebesedno in besedno izražajo svoja čustva ◆ Zaznavajo čustva in motive drugih ◆ Vživljajo se v čustva drugih	◆ Ustvarjalno gibalno izražanje ◆ Pantomima ◆ Sociodramske igre ◆ Socialne igre ◆ Kooperativne igre ◆ Igre vlog ◆ Igre z lutkami	◆ telesna vzgoja ◆ glasbena vzgoja ◆ likovna vzgoja ◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ **Učenci razvijajo in ohranjajo zanimanje za druge, kažejo občutljivost do človeških potreb, različnosti in socialnih problemov.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Vživljajo se v vloge drugih in jih razumejo ◆ Zavedajo se svojih potreb in spoštujejo potrebe drugih ◆ Razvijajo strpnost do drugih ◆ Spoštujejo različnost vsakega posameznika ◆ Negujejo prijateljske odnose z drugimi ◆ Pripravljeni so pomagati drugemu ◆ Sprejemanje pravil	◆ Ustvarjalno gibalno izražanje ◆ Sociodramske igre ◆ Socialne igre ◆ Kooperativne igre ◆ Igre vlog ◆ Igre z lutkami	◆ telesna vzgoja ◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ **Učenci se zavedajo, da je komunikacija medosebna dejavnost, ki jim odpira nove možnosti za zadovoljevanje vedoželjnosti, spoznavanje predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta, razumevanje sebe in drugih.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Utrjujejo besedno in nebesedno komunikacijo ◆ Spoznavajo različne načine komunikacije ◆ Vživljajo se v različne življenjske situacije ◆ Sprejemajo spremembe in novosti	◆ Besedne igre ◆ Delo s knjigami in različnimi mediji (video, TV, telefon...) ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Vodena domišljija	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ računalništvo ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ Učence vzpodbujamo k samostojnosti in odgovornemu ravnanju v skupini. Ob pridobljenih izkušnjah spoznavajo, da se s takšnim ravnanjem povečuje njihova zmožnost delovanja v lastnem okolju. Učencem želimo pomagati, da bi razmišljanje o socialni naravi njihovih dejanj postalo njihova navada. S tem vzpodbujamo zavedanje socialno sprejemljivega vedenja.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Sprejemajo odgovornost za svoja dejanja ◆ Ustrezno ocenjujejo svoje zmogljivosti ◆ Sprejemajo določene zadolžitve ◆ Upoštevajo mnenja drugih ◆ Sklepajo kompromise ◆ Upoštevajo zaupnost in diskretnost v medsebojnih odnosih ◆ Razumejo in sprejemajo svoje prednosti in pomanjkljivosti ◆ Predvidijo posledice svojega vedenja ◆ Sprejemajo povratne informacije o svojem vedenju in dajejo povratna sporočila drugim	◆ Besedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Kooperativne igre ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ Učenci se učijo funkcioniranja v skupini vrstnikov, sprejemajo pravila, se učijo asertivnosti.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ sprejemajo in upoštevajo pravila in dogovorove ◆ znajo utemeljiti svoja stališča ◆ socialno primerno zagovarjajo stališča	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija

	♦ Interaktivne igre	♦ razredne ure

♦ **Učenci z interaktivnim spoznavanjem oblikujejo identiteto gluhega, naglušnega učenca in učenca z govorno jezikovnimi motnjami**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
♦ spoznajo zgodovino gluhih in naglušnih ♦ spoznavajo zmote in resnice o gluhoti ♦ spoznavajo polžev vsadek, individualni slušni aparat ♦ izmenjujejo mnenja o različnih načinih komunikacije gluhih – (slovenski znakovni jezik)	♦ Besedne in nebesedne igre ♦ Socialne igre ♦ Igre vlog ♦ Terapevstke zgodbe ♦ Učenje po vzgledu (gluhi-gluhim)	♦ slovenski jezik ♦ spoznavanje družbe ♦ komunikacija ♦ razredne ure

3.3.TRETJE TRILETJE

- ◆ **S socialnimi interakcijami ustvarjamo ugodno socialno klimo, v kateri spodbujamo medsebojno zaupanje, samozavest in (samo)spoštovanje. Učencem dajemo vedeti, da lahko kot posamezniki pripomorejo k skupinskemu uspehu ali ugodnemu skupinskemu vzdušju.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Ozaveščajo in razumejo svoje temeljne potrebe ◆ Zavestno izbirajo primerne oblike vedenja ◆ Vzpodbudno vplivajo na dogajanje v skupini ◆ Razvijajo zanesljivost v odnosu z drugimi ◆ Sprejemajo in upoštevajo pobude in mnenja drugih	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ **Na podlagi razvijanja medsebojne povezanosti, občutkov zaupanja, varnosti, pripadnosti, se povečuje in utrjuje učencev pozitiven odnos do življenja.
Ob tem krepimo samozavedanje, dostojanstvo in človečnost.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Razvijajo občutek zaupanja, sprejetosti, varnosti in pripadnosti ◆ Krepijo medsebojno povezanost ◆ Spoznavajo medsebojne podobnosti in razlike ◆ Sprejemajo različnost pri sebi in drugih ◆ Znane in uspešne gluhe, naglušne osebe in osebe z motnjo v	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

govorno-jezikovni komunikaciji		
◆ Krepijo pozitiven odnos do življenja		

- ◆ **Učenci se učijo prepoznavanja čustev in obvladovanja čustvenih reakcij. Vzpodbujamo jih k sporočanju svojih doživljanj in čustev. Znajo obvladovati izražanje čustev, prijetnih in neprijetnih. Občutljivi so do čustev drugih in so sposobni sočustvovati z drugimi. Sodoživljajo čustveno bolečino drugih.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Opazujejo lastna čustva in spremljajo lastno počutje med igrami oz. dejavnostmi ◆ Prepoznavajo lastna čustva ◆ Izražajo svoja čustva, tako prijetna kot tudi neprijetna ◆ Pripovedujejo in analizirajo svoje osebne izkušnje pozitivnega in negativnega socialnega vedenja ◆ Samokontrolirano in situaciji ustrezno odreagirajo v različnih čustvenih situacijah ◆ Vživljajo se v občutke drugih v medsebojnih interakcijah in ob tem razvijajo občutljivost do čustev drugih ◆ Spoznavajo nevarnosti odvisnosti in zlorab, učijo se reči ne	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ Učenci razvijajo pripravljenost za komunikacijo kot medsebojno dejavnost, pri kateri je treba spoštovati sogovorca. S tem krepijo razumevanje in zavedanje pomena vzajemnosti v komunikaciji.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Spoznajo pomen komunikacije pri izražanju svojih čustev, potreb, želja. ◆ Razvijajo spretnost pri pogovoru o lastnih občutkih, čustvenih odzivih in medsebojnih odnosih ◆ Naučijo se spoštovati sogovorca in ga poslušati ◆ Razvijajo spretnosti za prevzemanje različnih vlog v medsebojnih odnosih. ◆ Razvijajo kulturo dialoga ◆ Razvijajo svoje lastne vrednote in moralno presojo	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ Učenci se usposablajo za učinkovitejšo komunikacijo - učinkovite načine lastnega sporočanja in sprejemanja sporočil drugih.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Razmišljajo o vzrokih in posledicah socialnega vedenja ◆ Prepoznavajo občutke, vzgibe, ki izzovejo posamezna dejanja ◆ Seznanjajo se s komunikacijskimi razlikami in različnimi socialnimi stališči med dečki in deklicami ◆ Spoštujejo kulturne, spolne, verske in druge razlike med posamezniki ◆ Razvijajo toleranco, strpnost, razumevanje do različnosti med posamezniki	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

◆ Razvijajo strategije reševanja medosebnih problemov, konfliktov		

- ◆ **Učenci se usposablajo za zavestnejše in kreativnejše odločanje o svojem ravnanju in lastnih vlogah v medosebnih odnosih. Prepoznajo in sprejemajo napake v svojem vedenju.**

Spodbujamo jih k kritičnosti do samega sebe in konstruktivnemu sprejemanju kritike.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Pojasnjujejo in utemeljujejo vrednost pozitivnega vedenja ◆ Presojajo in utemeljujejo pomen in posledice negativnega vedenja. ◆ Prepoznajo in korigirajo napake v svojem vedenju ◆ Izražajo lastno moralno presojo o nekem vedenju ◆ Prepoznajo različne izbire reagiranja v danih situacijah	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ **Učenci razvijajo spretnosti skupinskega in timskega reševanja problemov. Vzpodbujamo jih, da postanejo dovzetni za potencialni prispevek vsakega posameznika v skupini, se usklajujejo in sklepajo kompromise.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Oblikujejo svoje mišljenje o določenem socialnem vedenju ◆ Posredujejo in utemeljujejo svoje mnenje skupini ◆ Sprejemajo mnenja drugih članov skupine	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija

◆ Sklepajo kompromise in dogovore ◆ Naučijo se skupinskega reševanja problemov ◆ Razvijajo zavest o možnih načinih spoprijemanja z različnimi oblikami socialnih interakcij	◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ razredne ure

Ozaveščajo in razumejo svoje temeljne potrebe. Znajo si postaviti jasne, razumljive in uresničljive cilje na storilnostnem in medosebnem nivoju. Krepimo zavedanje, da je pomembno vztrajati, premagovati napore in ovire na poti do cilja.

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Ozaveščajo svoje temeljne potrebe in nagnjenja ◆ Seznanijo se z družbeno skrbjo za gluhe, naglušne ◆ Spoznajo pravice gluhih in naglušnih ◆ Naučijo se smiselno načrtovati svoja dejanja ◆ Naučijo se dolgoročnega postavljanja ciljev ◆ Naučijo se odgovornosti in postopnosti v procesu doseganja lastnih ciljev ◆ Gradijo svoje samoocenskevalne spretnosti in se zavedajo učinkovitosti ◆ Zavedajo se zahtevnosti različnih situacij ◆ Vrednotijo lastne odzive na prosocialno in antisocialno vedenje. ◆ Razvijajo lastno moralno presojanje v določenem socialnem vedenju ◆ Razvijajo vztrajnost pri doseganju ciljev, kljub telesnim in duševnim motnjam	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ spoznavanje družbe ◆ komunikacija ◆ razredne ure

- ◆ **Spodbujamo jih, da oblikujejo svoj življenjski načrt v skladu s sposobnostmi, interesi, vrednotami in verovanji. Spodbujamo močna področja vsakega posameznika.**

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	POVEZAVE
◆ Ozaveščajo svoje temeljne interese v skladu s svojimi sposobnostmi ◆ Soočajo se svojimi omejitvami in v skladu s tem načrtujejo svojo poklicno pot ◆ Sprejemajo priporočila in mnenja drugih pri izbiri poklicne poti ◆ Zavedajo se pomena znanja, ki je potrebno za delovanje v družbi	◆ Besedne in nebesedne igre ◆ Socialne igre ◆ Igre vlog ◆ Sodelovalno učenje ◆ Interaktivne igre	◆ slovenski jezik ◆ družboslovje ◆ komunikacija ◆ razredne ure

4. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Socialno učenje se uresničuje skozi različne operativne cilje in dejavnosti, pri čemer se posamezni cilji uresničujejo skozi več operativnih ciljev in dejavnosti, ki so naravnane odprto. Odprtost se kaže pri izbiri snovi, pri organizaciji, pri izbiri metod. Učitelj je odgovoren za učinkovito prilagajanje ciljev in vsebin posameznim učencem in skupini glede na njihove psihofizične danosti.

Pri socialnem učenju je pomembna raznolikost in sistematičnost aktivnosti, prilagojenih razvojni stopnji učencev. Še posebej je poudarjeno aktivno ali izkustveno učenje in učenje s pomočjo opazovanja drugih. Osnove za tovrstno učenje predstavljajo spontane izkušnje, ki jih učenci dobijo doma, v vrtcu, v šoli, v skupini, med vrstniki, ali pa načrtno sprožene izkušnje, ki jih v razredu ali skupini izzove učitelj.

S tem ponudimo učencem različne možnosti, da posegajo v dogajanje, svobodno izražajo svoje ideje, stališča, predvsem pa pri tem prihajajo do lastnih spoznanj in razvijajo odgovornost do sebe in drugih.

Za raznolike pristope je potrebno ustvariti sproščeno socialno klimo, ki omogoča in spodbuja enakopraven položaj in medsebojno spoštovanje vseh udeležencev v njem.

Učitelji in vzgojitelji naj pri svojem delu uporabljajo bolj specifične metode za spodbujanje pozitivnih odnosov in medsebojnega vedenja:

- razvijanje strategij za upravljanje s socialnim vedenjem v razredu
- nudenje praktičnih učnih aktivnosti, katerih cilj je izboljšanje medsebojnih odnosov in spretnosti komuniciranja, kar vpliva na izboljšanje razredne klime
- nudenje učnih aktivnosti, ki spodbujajo učence k razmišljanju, razumevanju in vrednotenju medosebnih odnosov
- oblikovanje priložnosti za spodbujanje učencev k pogovorom o moralnih vrednotah na področju odnosov
- nudenje primerne realnega konteksta, ki omogoča učencem, da pokažejo pristno prosocialno vedenje.

Ključne vrednote socialnega učenja so: samospoštovanje in skrb zase, spoštovanje drugih in skrb zanje, občutek socialne odgovornosti, zavezanost učenju in občutek pripadnosti.

Šola lahko sama po sebi, s pomočjo vrlin in etosa, ki ga poudarja, nudi primerne okoliščine za učenje socialnega vedenja in spodbujanje osebnostnega in socialnega razvoja učencev. Učitelji učencem pomagajo razvijati socialno razumevanje, njihovo razmišljanje in razpravljanje o vseh razsežnostih socialnega vedenja. Ena najpomembnejših nalog vsakega učitelja je izgrajevanje in ohranjanje pristnih in empatičnih odnosov s svojimi učenci in med njimi in skrbijo za svoj osebnostni in strokovni razvoj. Učitelj se s socialnim učenjem seznanja skozi izobraževalni proces preko študijskih skupin in organiziranih seminarjev za razvijanje socialnega učenja - Kataloga stalnega strokovnega spopolnjevanja v vzgoji in izobraževanju za strokovne delavce.

Učenci preko različnih strokovnih pristopov, metod, modelov in različnih dejavnosti razvijajo socialno vedenje, sposobnosti vključevanja v socialne interakcije in oblikujejo socialne odnose. Razvijajo primerno– prosocialno vedenje. Naučijo se razmišljanja, razpravljanja o notranjih občutkih, prepoznavanja in analiziranja lastnega vedenja in upoštevanja občutkov in vidikov vedenja svojih vrstnikov in drugih ljudi.

Socialno učenje ni omejeno zgolj na predvidene učne ure, temveč je prisotno v vsakodnevnem vzgojno – izobraževalnem procesu. Vključujemo ga v interesne dejavnosti, kulturne, naravoslovne, tehniške, športne dneve in druge šolske dejavnosti: šola v naravi, likovne kolonije, raziskovalni tabori, projekti, ustvarjalne delavnice, medšolske izmenjave, prostovoljno socialno delo.

Socialno učenje sega tudi čez šolske zidove, v samo življenje, v ustanove in zavode, ki nudijo celodnevno vzgojo in izobraževanje, v lokalne skupnosti in širše okolje.

Tu se skrivajo inovativne možnosti šole in pouka, pa tudi ustvarjalni in inovativni postopki učencev, učiteljev, staršev in drugih v udeleževanju postopkov za socialno učenje.

Socialno učenje se izvaja v ustrezno opremljeni učilnici, s sodobnimi avdiovizualnimi pripomočki, didaktičnim materialom in didaktičnimi pripomočki, knjigami, lutkami, igračkami ter raziskovalnimi koticami.

Kot jezikovna manjšina imajo gluhi in naglušni učenci ter učenci z motnjo v govorno jezikovni komunikaciji posebne potrebe na področju komunikacije, zato se mora program izvajati v ustanovi, ki poleg tega, da pozna značilnosti otrok in mladostnikov, zna tudi komunicirati z njimi. Za gluhe, ki komunicirajo v znakovnem jeziku je potrebno znanje jezika gluhih. Delo v skupini mora potekati brez tolmača – učitelj/svetovalni delavec, ki vodi skupino mora komunicirati v znakovnem jeziku. Pri gluhih, ki komunicirajo govorno je situacija ravno tako posebna – gluhi ne razume enako dobro, kot je sposoben dobro artikulirati (to je dosegel zaradi dolgoletnega vsakodnevnega dela). S pomočjo odgledovanja (gluh lahko odgleda z ustnic od 30 – 60 % besed, ki jih pozna) je komunikacija učinkovita v individualnem kontaktu, v skupini pa se pojavi večji problem.

Pri izvedbi posamezne ure sodelujeta dva strokovna delavca – priporočljivo terapevtski par: moški in ženska; svetovalni delavec ali strokovni delavec z dodatnimi znanji s področja dela s skupinami in razrednik.

Optimalna velikost skupine je 8 do 10 učencev.